

NOȚIUNI GENERALE DESPRE AUTOVEHICULELE SPECIALE

1.1 Sistemul tehnic

Pentru a analiza structura sistemelor ce stau la baza unui autovehicul special, trebuie să pornim de la definiția cuvântului sistem. Acesta provine din limba greacă și conform dicționarului explicativ înseamnă „Ansamblu de elemente (principii, reguli, forțe etc.) dependente între ele și formând un întreg organizat, care pune ordine într-un domeniu de gândire teoretică, reglementează clasificarea materialului într-un domeniu de științe ale naturii sau face ca o activitate practică să funcționeze potrivit scopului urmărit”.

În natură sistemele pot fi de mai multe tipuri precum cele fizice, biologice, sociale, tehnice, informaționale, cibernetice sau combinate (Fig. 1.1):

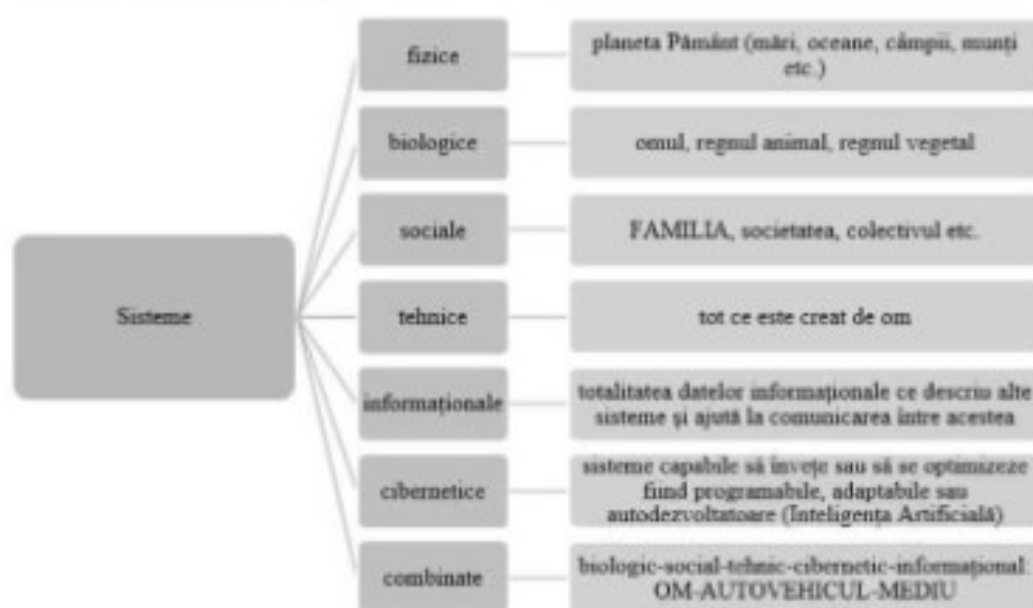

Fig. 1.1 Tipuri de sisteme întâlnite în natură

În ceea ce privește un autovehicul, acesta reprezintă un sistem tehnic complex ce poate fi bine definit sau descris cu ajutorul explicațiilor scrise, a algoritmilor, formulelor matematice, schițelor, desenelor tehnice, modelărilor matematice, a simulărilor sau animațiilor.

CAPACITATEA DE TRECERE ȘI ABORDARE A OBSTACOLELOR DE CĂTRE AUTOVEHICULELE SPECIALE

Capacitatea de trecere a unui autovehicul special o reprezintă posibilitatea acestuia de a se deplasa pe drumuri neamenajate, pe teren sau peste obstacole. Aceste deplasări trebuie făcute indiferent de condițiile meteorologice.

La proiectarea autovehiculelor speciale se ține seama de anumiți parametri dinamici și geometrici ce sunt influențați de diferite soluții de organizare, de ansamblu sau prin folosirea de diferite dispozitive anexă utilizate la abordarea obstacolelor întâlnite pe traseu.

2.1 Parametrii dinamici ai capacității de trecere

Când se vorbește despre un autovehicul special se are în vedere posibilitatea deplasării acestuia în condiții de pantă maximă 25...30° și pe un drum cu obstacole. Acest lucru este caracterizat prin rezistențe la înaintare foarte mari.

La proiectare se are în vedere faptul ca forța de tracțiune (F_t) a autovehiculului să fie mai mare ca suma rezistențelor la înaintare (ΣR).

$$\sum R \leq F_t \leq \varphi G_\varphi \cos \alpha \quad (2.1)$$

În cazul deplasării pe o cale de rulare ce are un coeficient de aderență φ și un unghi de pantă α , o influență o are greutatea aderentă a aceluia autovehicul (G_φ). Ea reprezintă greutatea ce revine roților motoare, fiind egală cu reacția solului la acele punți.

La deplasarea pe astfel de drumuri, nu se ia în considerare rezistența aerului, datorită valorilor reduse ale vitezei de deplasare, astfel încât suma rezistențelor depinde de greutatea totală a autovehiculului (G_a) și de coeficienții de rezistență la rulare (f), la pantă (p) și astfel ai drumului (Ψ).

$$\sum R = (f + p)G_a = \Psi G_a \quad (2.2)$$

Dacă se raportează ecuația (2.1) la greutatea totală a autovehiculului, se observă că:

ELEMENTE DE BAZĂ ALE INSTALAȚIILOR SPECIALE

3.1 Compresoarele și ventilatoarele

Principala mărime caracteristică a compresoarelor și ventilatoarelor o reprezintă raportul de comprimare (ε), ce este raportul dintre presiunea de refulare (p_r) și presiunea de aspirație (p_a):

$$\varepsilon = \frac{p_r}{p_a} \quad (3.1)$$

În funcție de această mărime se pot defini următoarele clase de aparate:

- $\varepsilon < 1,1$ - ventilatoare;
- $\varepsilon = (1,1 \dots 2,5)$ – suflante;
- $\varepsilon > 2,5$ – compresoare;

3.1.1 Clasificarea compresoarelor pneumatice

Compresoarele sunt mașini termice generatoare, care prin consum de lucru mecanic realizează mărirea presiunii gazelor sau a vaporilor [25].

Clasificarea compresoarelor se poate face după mai multe criterii cum ar fi – motorul (electric, termic) ce antrenează compresorul, tipul gazului ce este comprimat, tipul răcirii (aer, lichid răcire sau ambele) sau principiul de funcționare, ultima fiind cea mai des întâlnită [26]. În standardul internațional ISO5390 compresoarele pot fi împărțite în două mari clase: compresoare volumice și compresoare dinamice. La autovehiculele speciale cele mai des întâlnite sunt cele volumice:

- Volumice alternative:
  - *cu unul sau mai multe pistoane;*
  - *cu o treaptă sau două trepte;*
- Volumice rotative:
  - *cu palete alunecătoare*
    - *elicoidale*
  - *cu rotoare profilate (Roots)*

AUTOVEHICULE NECESARE PRESTĂRII DE SERVICII COMUNITARE

4.1 Autovehicule de curățat

Autovehiculele de curățat au rolul de a menține străzile curate și în bună stare. Unele pot deservi partea carosabilă, altele de dimensiuni mai reduse, trotuarele. Ele contribuie la evitarea pătrunderii deșeurilor în instalațiile de canalizare, antrenarea prafului de către vânt sau trecerea autovehiculelor, contaminarea pânzei freatice cu posibili compuși poluanți de la autovehicule.

Se știe că o parte din particulele de praf, din zonele urbane, au în componență resturi de material de la mecanismele de frânare ale autovehiculelor, sau diferite particule de la emisiile poluante ale acestora și nu numai.

Prin menținerea curățeniei, autovehiculele speciale de curățare contribuie la sporirea confortului cetățenilor și astfel reducerea posibilității inhalării, de către aceștia, a particulelor de praf ce pot ajunge în atmosferă.

În cazul apariției anumitor compuși chimici, proveniți de la scurgeri de lubrifianți, combustibili etc., prin înlăturarea lor se evită contaminarea pânzei freatice.

Tot cu ajutorul acestor autovehicule, prin înlăturarea nisipului sau pietrișului, mai ales în zonele urbane în curs de dezvoltare, este posibilă mărirea duratei de viață a părții carosabile.

Autovehiculele de curățat au apărut pentru prima oară în zonele urbane la începutul erei industriale. Primul patent de vehicul de curățat strada a fost eliberat în anul 1843 pentru un vehicul tractat de cai ce a fost utilizat în orașul Manchester din Marea Britanie.

Primul autovehicul motorizat a fost patentat în anul 1911 în statul Illinois din America (Fig. 4.1).

AUTOVEHICULE ȘI INSTALAȚII PENTRU MANEVRAREA BUNURILOR

5.1 Autostivuitoarele

Autostivuitoarele sunt mijloace mecanizate productive și eficiente pentru efectuarea operațiilor de încărcare/descărcare de pe diferite mijloace de transport (trenuri rutiere, camioane, trenuri feroviare etc.). Ele ajută și la așezarea și stivuirea bunurilor în spații de depozitare.

Autostivuitoarele conferă o serie de avantaje precum:

- Reducerea numărului de oameni necesari manevrării mărfurilor;
- Reducerea timpului de încărcare/descărcare/mutare/stivuire a bunurilor;
- Scăderea prețurilor de cost cu manipularea mărfii și staționarea mijloacelor de transport;
- Mărirea eficienței depozitării prin utilizarea de rafturi pe înălțime;
- Evitarea deteriorării bunurilor printr-o manevrare mai sigură.

Capacitățile de ridicare ale autostivuitoarelor pot fi cuprinse între 1 tonă și 20 de tone, fiind dotate cu diferite dispozitive de ridicare/prindere precum furci, brațe, macarale, graifăre etc.

Se pot utiliza la manevrarea pieselor metalice grele, a țevilor, lăzilor sau a paleților cu diferite bunuri.

5.1.1.1 Clasificarea autostivuitoarelor

Această clasificare se poate face din mai multe puncte de vedere pornind de la capacitatea de ridicare, considerând sursa de energie și sistemul de acționare:

- Capacitatea de ridicare – autostivuitoare ușoare (<2 tone), normale (2...4tone), grele (4...10tone) și foarte grele (>10tone). Primele au roțile dotate cu pneuri masive, restul având cameră de aer;
- Sursa de energie poate fi electrică sau termică. Cele electrice sunt utilizate în special la interior, unde se dorește evitarea emisiilor poluante în spații slab aerisite. Cele termice pot avea motorizări cu aprindere prin scânteie și carburant gaz petrolier lichid sau aprindere prin comprimare;

AUTOVEHICULE SPECIALE PENTRU TRANSPORTUL DE BUNURI ȘI PRODUSE

6.1 Autobetonierele

Betonul armat a apărut datorită unui grădinar francez Joseph Monier ce a utilizat o plasă de fier pentru armarea ghivecelor de flori. Cimentul tip Portland a fost inventat de către britanicul Joseph Aspdin în anul 1824.

În România prima clădire la care s-a utilizat beton armat a fost Palatul Patriarhiei Române în anul 1907. Pentru obținerea sa, betonul se putea prepara la locul construcției. Prima întreprindere românească „Beton și fier” a fost făcută în anul 1908 de George (Gogu) Constantinescu, ce terminase ca șef de promoție, în 1904, Școala Națională de Poduri și Șosele București.

O dată cu dezvoltarea materialelor și tehnologiilor în construcții, a fost necesară și asigurarea transportului și chiar a pregătirii materialelor cu ajutorul autovehiculelor speciale. Astfel au apărut autovehiculele tip autobetoniere.

Ele pot transporta materie uscată sau umedă. În cazul transportării betonului pregătit, pentru evitarea segregării sau întăririi lui, tamburul trebuie să se rotească continuu.

Dacă distanța dintre centrul de pregătire/depozitare este mai mare, atunci se poate transporta cimentul uscat, ca apoi la destinație să se facă amestecul utilizând apa din rezervor și cimentul din tambur.

La proiectarea unui astfel de autovehicul se ține cont de o serie de factori ca: masa șasiului să fie cât mai redusă, capacitatea de transport să fie cât mai mare, rezistența mare a materialelor, manevrabilitate și curățare ușoară, toate acestea cu un cost cât mai redus de producție.

Pe o astfel de autospecială se montează un tambur și instalații de antrenare și acționare (Fig. 6.1)

REMORCI ȘI SEMIREMORCI

Remorcile și semiremorcile sunt vehicule tractate de autovehicule, ce nu sunt prevăzute cu sistem propriu de propulsie. Prin construcția lor ele sunt destinate transportului de bunuri materiale și/sau pentru servicii speciale și nu în ultimul rând pentru transportul de persoane.

Remorca cu proțap articulată (Fig. 8.1 stânga), după [121], este un vehicul tractat cu cel puțin două axe dintre care cel puțin una este axă directoare și care:

- Este echipat cu un dispozitiv de cuplare care are o mobilitate verticală (în raport cu remorca);
- Nu transmite o sarcină importantă vehiculului tractor (mai puțin de 100daN).
- O semiremorcă cuplată la o axă de tractare este considerată remorcă cu proțap articulată.

Remorca cu axă centrală, după [121], este o remorcă cu proțap rigid a cărei axă (axe) este (sunt) situată(e) în apropierea centrului de greutate al vehiculului (atunci când sarcina este uniform repartizată) astfel încât se transmite vehiculului tractor o sarcină statică verticală de cel mult 10% din sarcina corespunzătoare masei maxime a remorcii sau o sarcină de cel mult 1000daN (se va lua în considerare valoarea cea mai mică).

Semiremorca (Fig. 8.1 dreapta), după [121], este un vehicul tractat conceput pentru a fi tractat de un vehicul tractor pentru semiremorcă sau de o axă de tractare și care transmite o sarcină statică verticală importantă vehiculului tractor sau axei de tractare.

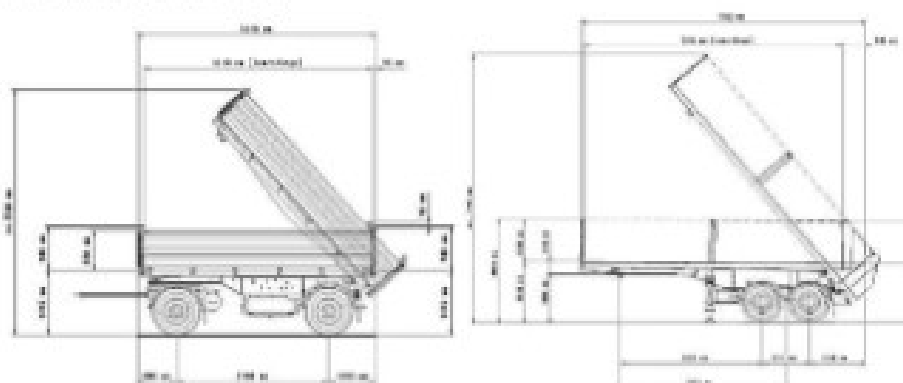

Fig. 8.1 Desen de ansamblu ale unei remorci (stânga [122]) și unei semiremorci (dreapta [123])

Cuprins

1	NOȚIUNI GENERALE DESPRE AUTOVEHICULELE SPECIALE	3
1.1	SISTEMUL TEHNIC	3
1.2	SISTEMUL TEHNIC DE TRANSPORT	5
1.3	CARACTERISTICI CONSTRUCTIVE ALE AUTOVEHICULELOR SPECIALE	7
1.3.1	Configurarea	7
1.3.2	Cuplarea sistemelor și instalațiilor speciale	9
1.3.3	Clasificarea vehiculelor/autovehiculelor speciale	10
1.3.4	Analiza performanțelor autovehiculelor speciale	12
1.3.5	Manevrabilitatea autovehiculelor speciale	13
1.3.6	Manevrabilitatea autovehiculelor speciale	13
1.4	TRANSPORTABILITATEA AUTOVEHICULELOR SPECIALE	19
1.4.1	Dimensiunile de gabarit	19
1.4.2	Masa	20
1.5	PARAMETRII ERGONOMICI AI AUTOVEHICULELOR SPECIALE	21
1.5.1	Cabina	22
1.5.2	Zgomotul	23
1.5.3	Vibrațiile	24
1.5.4	Iluminarea	27
1.5.5	Vizibilitatea	29
1.5.6	Amplasarea elementelor de comandă	30
1.5.7	Efortul necesar pentru acționarea comenzilor	31
1.5.8	Confortul termic	32
1.6	PARAMETRII ESTETICI AI AUTOVEHICULELOR SPECIALE	33
2	CAPACITATEA DE TRECERE ȘI ABORDARE A OBSTACOLELOR DE CĂTRE AUTOVEHICULELE SPECIALE	34
2.1	PARAMETRII DINAMICI AI CAPACITĂȚII DE TRECERE	34
2.2	FORȚELE ȘI MOMENTELE CE APAR ÎN TIMPUL RULĂRII ROTII	35
2.3	DEFORMAREA PNEULUI ȘI A CĂII DE RULARE	37
2.4	RULAREA PE CĂI PLASTIC DEFORMABILE	43
2.4.1	Dinamica roții conduse	43
2.4.2	Dinamica roții conducătoare	46
2.5	TRECEREA PESTE OBSTACOLE	49
2.5.1	Trecerea peste obstacole a roților conduse	49
2.5.2	Trecerea peste obstacole a roților motoare	50
2.6	STABILITATEA LUNGITUDINALĂ ȘI TRANSVERSALĂ A AUTOVEHICULELOR SPECIALE	51
2.6.1	Stabilitatea longitudinală	51
2.6.2	Stabilitatea transversală	60
2.7	INFLUENȚA SOLUȚIILOR CONSTRUCTIVE ALE AUTOVEHICULULUI SPECIALE ASUPRA CAPACITĂȚII DE TRECERE	66
3	ELEMENTE DE BAZĂ ALE INSTALAȚIILOR SPECIALE	68
3.1	COMPRESORILE ȘI VENTILATOARELE	68
3.1.1	Clasificarea compresoarelor pneumatice	68
3.1.2	Compresorul cu piston cu o singură treaptă	70
3.1.3	Calculul unui compresor cu piston	75

3.1.4	Ventilatoarele	78
3.2	SCHIMBĂTOARELE DE CĂLDURĂ	85
3.3	SISTEME HIDRAULICE CE ECHIPEAZĂ AUTOVEHICULELE SPECIALE	91
3.3.1	Tipuri de sisteme hidraulice	91
3.3.2	Componentele sistemelor hidraulice	93
3.3.3	Parametrii caracteristici ai pompelor hidraulice	102
3.3.4	Calculul pompelor hidraulice	102
3.3.5	Performanțele pompelor hidraulice	103
3.3.6	Supape hidraulice	105
3.3.7	Cilindri hidraulici	105
3.3.8	Motore hidraulice rotative	115
3.3.9	Acumulatorii hidraulici	115
4	AUTOVEHICULE NECESARE PRESTĂRII DE SERVICII COMUNITARE	120
4.1	AUTOVEHICULE DE CURĂȚAT	120
4.2	AUTOGUNAȘIERELE	127
4.2.1	Autogunașiere cu încălzire pe la spate	127
4.2.2	Autogunașierile cu încălzire frontală	132
4.2.3	Autogunașierile cu încălzire laterală	133
4.3	AUTOVIDANIELE	134
4.4	AUTOVEHICULE CU BRAȚE OSOLANTE	138
5	AUTOVEHICULE ȘI INSTALAȚII PENTRU MANEVRAREA BUNURILOR	149
5.1	AUTOSTIVUITOARELE	149
5.2	AUTOVEHICULE CU OBLOC RABATABIL	162
5.3	AUTOVEHICULE PREVĂZUTE CU BRAȚ MACARĂ ȘI AUTOMACARALE	175
5.3.1	Autovehicule prevăzute cu braț macară	175
5.3.2	Automacaralele	180
6	AUTOVEHICULE SPECIALE PENTRU TRANSPORTUL DE BUNURI ȘI PRODUSE	187
6.1	AUTOBETONIERELE	187
6.1.1	Principiile de poziționare a lamelor interioare	190
6.2	AUTOCISTERNELE	192
6.2.1	Tipuri de cisterne	195
6.2.2	Accesorii necesare manevrării bunurilor transportate	199
6.2.3	Manevrarea bunurilor transportate de autocisterne	200
6.3	AUTOBASCULANTELE	205
6.4	AUTOFRIGORIFICELE	209
7	AUTOVEHICULE SPECIALE UTILIZATE ÎN LUCRĂRI DE TEREN	216
7.1	BULDOZIERE, AUTOGREDERE ȘI AUTOSCREPERE	216
7.2	EXCAVATOARE ȘI BULDOEXCAVATOARE	222
7.3	CAMIOANE RIGIDE DE TALIE MARE	227
8	REMORCI ȘI SEMIREMORCI	230
8.1	CARACTERISTICILE REMORCILOR ȘI SEMIREMORCILOR	231
8.1.1	Dimensiunile vehiculului	231
8.1.2	Capacitatea de încălzire și tipul încălzirii	232

8.1.3	Modalitatea de prindere de autovehiculul tractor	234
8.2	REDUCEREA REZISTENȚELOR LA ÎNĂNTARE	241
9	BIBLIOGRAFIE	244